

ด่วนที่สุด

ที่ สผ (สปท) ๐๐๑๔/ ๕๙๔๓

ฝ่ายเลขานุการประธาน กรธ.

เลขรับ ๔๗๗/๕๙

วันที่ ๒๗ กย ๕๙ เวลา ๑๑.๓๐ น

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ถนนอุทองใน ดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๕๙

เรื่อง ข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศตามมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เรียน ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง เรื่อง ข้อเสนอประเด็นสำคัญ
เพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

ด้วยในคราวประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๔๖/๒๕๕๙ วันจันทร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙ และครั้งที่ ๔๗/๒๕๕๙ วันอังคารที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้พิจารณา
และเห็นชอบให้เสนอรายงาน เรื่อง ข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง ตามมาตรา ๓๙/๒ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูป
ประเทศได้ส่งเรื่องดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ได้รับทราบและพิจารณาด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

ร้อยเอก

(ทินพันธุ์ นาคะตะ)

ประธานสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

สิงคณาธร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๔๐

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๕๓๒

ทินพันธุ์ นาคะตะ
ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

๒๘-๐๙-๕๙

รายงาน
ของ
สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการเมือง

คำนำ

ตามที่ที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้มีมติตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง โดยมีอำนาจหน้าที่ในการศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแนวทาง แผนการปฏิรูปวิธีการปฏิรูป พร้อมกำหนดเวลาการปฏิรูปและข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองให้สัมฤทธิ์ผล ซึ่งคณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเรื่อง ข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช... (ฉบับผ่านประชามติ) โดยมีการจัดเรียงหมวดหมู่เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

รายงานฉบับนี้คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองได้เสนอต่อสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ในคราวประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๔๖/๒๕๕๙ วันจันทร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙ และครั้งที่ ๔๗/๒๕๕๙ วันอังคารที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙ ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาและเห็นชอบรายงานดังกล่าว และให้คณะกรรมการนำรายงานไปปรับปรุง ก่อนเสนอรายงานพร้อมความเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาต่อไป ทั้งนี้ ที่ประชุมได้มอบหมายให้ผู้แทนคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองเป็นผู้แทนสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเพื่อเข้าชี้แจงข้อเสนอแนะและให้ข้อมูลต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เกี่ยวกับหลักการสำคัญในการจัดทำข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองด้วย

บัดนี้ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ได้รวบรวมผลการศึกษารายงานดังกล่าว และจัดทำเป็นรูปเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์แล้ว จึงได้เสนอรายงานฉบับนี้ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อใช้เป็นแนวทางสำคัญในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีข้อมูลประกอบการพิจารณาดำเนินการในเรื่องดังกล่าว อันจะส่งผลให้การขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศในด้านการเมืองบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม อันจะเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติสืบต่อไป

สารบัญ

หน้า

รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง

เรื่อง ข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. ข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง	๒
หลักการและเหตุผล	๒
เรื่องที่ ๑ การจัดตั้งพรรคการเมือง	๓
เรื่องที่ ๒ การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง	๓
เรื่องที่ ๓ การเงินและการสนับสนุนพรรคการเมือง	๕
เรื่องที่ ๔ การสิ้นสภาพ การเลิกและการยุบพรรคการเมือง	๗
เรื่องที่ ๕ การควบรวมพรรคการเมือง	๗
เรื่องที่ ๖ บทกำหนดโทษ	๗
บทเฉพาะกาล	๘
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก สรุปลักษณะและข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ต่อรายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง เรื่อง ข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง ในการประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๔๖/๒๕๕๙ วันจันทร์ที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ และครั้งที่ ๔๗/๒๕๕๙ วันอังคารที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙	๙
ภาคผนวก ข ตารางข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการพรรคการเมือง	๑๒
ภาคผนวก ค รายงานคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ	๒๒

รายงาน
ของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง
เรื่อง ข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง

๑. หลักการและเหตุผล

ตามข้อบังคับสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดให้คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง มีอำนาจหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแนวทาง แผนการปฏิรูป วิธีการปฏิรูป พร้อมกำหนดเวลาการปฏิรูป และข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งวิธีการปฏิรูป เพื่อให้การดำเนินงานปฏิรูปเป็นไปอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๙/๒ ประกอบมาตรา ๒๗ ซึ่งบัญญัติให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ดำเนินการให้เกิดการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ตามมาตรา ๒๗ สืบต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ โดยให้คำนึงถึงความสำคัญ เร่งด่วน และสัมฤทธิ์ผลของการปฏิรูปในระยะเวลาที่เหลือนอยู่ ทั้งนี้ เพื่อให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความเหมาะสมกับสังคมไทย มีระบบการเลือกตั้งที่สุจริต เป็นธรรม และสอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศ ตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) รัฐบาล และส่วนราชการ รวมถึงให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ให้ยึดหลักการปฏิรูปในประเด็นสำคัญและเร่งด่วนให้แล้วเสร็จก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงการปฏิรูปการเมืองให้มีผลต่อการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ เพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติและประชาชนโดยรวม

และตามข้อบังคับสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ข้อ ๗๓ กรรมการฯ คณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเสรี สุวรรณภานนท์	ประธานกรรมการ
๒. นายกษิต ภิรมย์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก ฐิติวัจน์ กำลิ่งเอก	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายสังคีต พิริยะรังสรรค์	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. นายชัย ชิดชอบ	ที่ปรึกษากรรมการ
๖. นายสุชน ชาลีเครือ	ที่ปรึกษากรรมการ
๗. นายวรวิทย์ ศรีอนันต์รักษา	โฆษกกรรมการ
๘. นายวันชัย สอนศิริ	โฆษกกรรมการ
๙. นายคำคุณ สิริสมาน	กรรมการ
๑๐. นายดำรงค์ พิเดช	กรรมการ
๑๑. พลตำรวจโท ตรีทศ รณฤทธิ์วิชัย	กรรมการ
๑๒. พลเอก ธวัชชัย สมุทรสาคร	กรรมการ
๑๓. นายนิกร จำนง	กรรมการ
๑๔. พล.ร.อ. วราห์ บุญฉวีสิทธิ์	กรรมการ
๑๕. พลเอก วิเชียร ศิริสุนทร	กรรมการ

๑๖. นายวิทยา แก้วภราดัย	กรรมการ
๑๗. นายสมพงษ์ สระกวี	กรรมการ
๑๘. นายอรุณ จิรชวาลา	กรรมการ
๑๙. พันตรี อาณันย์ วัชรโรทัย	กรรมการ
๒๐. นายวรรณธรรม กาญจนสุวรรณ	เลขานุการกรรมการ
๒๑. นางนรรัตน์ พิมเสน	ผู้ช่วยเลขานุการกรรมการ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ได้นำประเด็นข้อเสนอแนะจากรายงาน เรื่อง “ระบบพรรคการเมือง” และรายงาน เรื่อง “การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม” ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศแล้วมาจัดทำเป็นรายงาน เรื่อง “ข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง” เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ) โดยมีการจัดเรียงหมวดหมู่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

๒. ข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

หลักการและเหตุผล

โดยที่บทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ) บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง เปิดโอกาสให้บุคคลมีเสรีภาพในการร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การบริหารพรรคและการดำเนินกิจกรรมของพรรคต้องเป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมจริยธรรม เข้ามาเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้พรรคการเมืองพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนซึ่งมีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน มีมาตรการให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมได้โดยอิสระ ไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น มีกลไกที่กำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมืองในการประกาศโฆษณา นโยบายที่ได้วิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่าและความเสี่ยงอย่างรอบด้าน รวมทั้งมีมาตรการกำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ดังนั้น จึงควรมีการปฏิรูปพรรคการเมืองอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ให้เป็นพรรคการเมืองที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ ทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ทำให้สมาชิกพรรคการเมืองมีอำนาจและบทบาทในการเป็นเจ้าของพรรคการเมืองอย่างแท้จริง เกิดความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรค ทั้งนี้ เพื่อให้พรรคการเมืองทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ตามที่รัฐธรรมนูญตั้งข้อเสนอในการปฏิรูปพรรคการเมือง ดังต่อไปนี้

เรื่องที่ ๑ การจัดตั้งพรรคการเมือง

๑. พรรคการเมืองต้องสร้างและประกาศอุดมการณ์ที่เด่นชัด ในฐานะสถาบันทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย
๒. ให้ประชาชนเป็นสมาชิกพรรคการเมืองโดยสมัครใจ โดยไม่มีการเกณฑ์หรือว่าจ้างให้เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
๓. ให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหัวหน้าพรรคการเมือง โดยนำวิธีการเลือกตั้งขั้นต้น (Primary Vote) มาใช้ในการคัดเลือกหัวหน้าพรรคการเมือง
๔. ความเป็นประชาธิปไตยควรเปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำหนดการบริหารและการดำเนินการได้อย่างแท้จริง โดยกรรมการบริหารพรรคการเมือง ต้องประกอบด้วยตัวแทนที่ได้รับเลือกจากสมาชิกพรรคจากแต่ละภาค ภาคละไม่น้อยกว่า ๕ คน และให้สมาชิกพรรคมีอำนาจในการเข้าชื่อเพื่อการตรวจสอบผู้บริหารพรรคและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของพรรคในด้านจริยธรรมและการดำเนินงานของพรรค
๕. กำหนดให้การจัดตั้ง การขยายสาขาพรรคการขยายสมาชิกพรรค ในการทำกิจกรรมของสาขาพรรค เป็นภารกิจสำคัญของพรรคการเมือง โดยให้สาขาพรรคมีบทบาทและกิจกรรมที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอในเรื่องการจัดหาสมาชิก การจัดประชุมรายเดือน การจัดประชุมรายปี และการเสนอนโยบายของพรรคต่อประชาชนในท้องถิ่นนั้น
๖. นโยบายของพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับความต้องการและเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง และเป็นรูปธรรม
๗. หลักเกณฑ์ประการอื่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ)

เรื่องที่ ๒ การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

๑. กำหนดกฎเกณฑ์ หลักเกณฑ์ กิจกรรมที่ระบุชัดเจนให้พรรคการเมืองนั้น ๆ ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและควรให้มีการรณรงค์เพื่อให้ประชาชนเข้าใจระบบพรรคการเมือง
๒. พรรคการเมืองต้องมีกิจกรรมเคลื่อนไหวในมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับประโยชน์ของประชาชน โดยรัฐมีหน้าที่จัดเวที และสนับสนุนการใช้สื่อสารมวลชนของรัฐ
๓. องค์ประกอบของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องมีสัดส่วนของสมาชิกพรรคการเมืองมากกว่าสัดส่วนของกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้น
ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องมีการตัดสินใจหรือวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องสำคัญใด ๆ ของพรรค อันจะมีผลกระทบต่อนโยบายของพรรค หรือมีเหตุสำคัญอื่นใดที่กรรมการบริหารพรรคเห็นเป็นการสมควร การตัดสินใจหรือวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องสำคัญนั้น ๆ ต้องเป็นไปตามมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง
๔. การแข่งขันทางการเมืองควรมุ่งเน้นด้วยนโยบายของพรรคการเมือง โดยนโยบายของพรรคการเมืองควรได้รับการเสนอและเห็นชอบโดยมติที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง

๕. กำหนดให้พรรคการเมืองต้องรับผิดชอบในการนำเสนอนโยบายที่ได้รับการวิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า และความเสี่ยงอย่างรอบด้าน ตลอดจนจะต้องไม่สร้างปัญหาต่อระบบการเงิน การคลังของประเทศ และให้ความสำคัญกับคณะกรรมการนโยบายพรรค

๖. กำหนดให้พรรคการเมืองต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยยึดหลักธรรมาภิบาล มีจริยธรรมและมารยาทในทางการเมือง ไม่สร้างเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในทางการเมือง มีกลไกในการลดความขัดแย้งและไม่สร้างความแตกแยกในสังคม

๗. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการตามนโยบายของพรรคการเมืองอย่างจริงจัง

๘. ให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมการดำเนินงานของพรรคการเมืองดำเนินการตรวจสอบและควบคุมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์อย่างเข้มงวด

๙. ความเป็นประชาธิปไตยควรเปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำหนดการบริหารและการดำเนินการได้อย่างแท้จริง โดยกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องประกอบด้วยตัวแทนที่ได้รับเลือกจากสมาชิกพรรคจากแต่ละภาค ภาคละไม่น้อยกว่า ๕ คน และให้สมาชิกพรรคมีอำนาจในการเข้าชื่อเพื่อการตรวจสอบผู้บริหารพรรคและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของพรรคในด้านจริยธรรมและการดำเนินงานของพรรค

๑๐. กำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองมีอำนาจ มีบทบาทและมีส่วนร่วม ตลอดจนมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และการคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถที่ซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อไปเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๑๑. เพื่อประสิทธิภาพของการบริหารพรรคการเมือง ควรแยกผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้บริหารพรรคการเมืองออกจากกันอย่างชัดเจน ให้มีความเป็นอิสระจากกันในการปฏิบัติหน้าที่ไม่มีความทับซ้อน ระหว่างงานบริหารพรรคการเมืองและตำแหน่งทางการเมือง

๑๒. กำหนดให้การจัดตั้ง การขยายสาขาพรรคการเมือง ในการทำกิจกรรมของสาขาพรรค เป็นภารกิจสำคัญของพรรคการเมือง โดยให้สาขาพรรคมีบทบาทและกิจกรรมที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ในเรื่องการจัดหาสมาชิก การจัดประชุมรายเดือน การจัดประชุมรายปี และการเสนอนโยบายของพรรคต่อประชาชนในท้องถิ่นนั้น

๑๓. ให้สมาชิกพรรคการเมืองและผู้บริจาคเงินให้แก่พรรคการเมือง มีสิทธิเข้าชื่อร่วมกันจำนวน ๕๐ คน เสนอให้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความบกพร่องด้านคุณธรรมจริยธรรมหรือการกระทำผิดวินัยของสมาชิกพรรคที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารพรรคการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อกรรมการบริหารพรรค หากพบว่ามีความผิดจริง ให้ที่ประชุมใหญ่พรรคการเมืองมีมติให้ออกจากพรรคการเมือง

๑๔. ข้อบังคับพรรคการเมืองต้องกำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะลงสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับดำเนินการดังนี้

๑) แสดงแบบรายการเสียภาษีเงินได้ ย้อนหลัง ๓ ปี

๒) แสดงเจตจำนงเพื่อประกาศให้สมาชิกพรรคและประชาชนในเขตเลือกตั้งทราบล่วงหน้า ๑ ปี (ยกเว้นกรณีการยุบสภาและการเลือกตั้งซ่อม)

๓) ผ่านการฝึกอบรมการเป็นนักการเมืองตามหลักสูตรที่กฎหมายที่กำหนด

๑๕. ให้สมาชิกพรรคในเขตเลือกตั้งนั้นพึงเป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละเขต ด้วยวิธีการเลือกตั้งขั้นต้น (Primary Vote) โดยพรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ต้องมีสมาชิกพรรค จำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐๐ คน ในเขตเลือกตั้งนั้น

๑๖. การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้พรรคการเมือง จัดทำบัญชีรายชื่อพรรคละหนึ่งบัญชี โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งของแต่ละพรรคการเมืองต้องไม่ซ้ำกัน และไม่ซ้ำกับรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยให้สมาชิกพรรคจากทุกภูมิภาคมีส่วนร่วม ในการพิจารณา โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่าง ชายหญิง

๑๗. การคัดเลือกเสนอบุคคลที่เหมาะสมเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองและคณะกรรมการต่าง ๆ ให้กระทำโดยมติของกรรมการบริหารพรรค ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้น

๑๘. กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง ร่วมรับผิดชอบ ในการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งและร่วมป้องกันมิให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง

๑๙. กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองร่วมป้องกันมิให้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สนับสนุนไปกระทำความผิดต่อกฎหมายเลือกตั้ง ประกาศ หรือคำสั่งของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

หากปรากฏว่ามีเหตุแห่งการกระทำความผิดเกิดขึ้นและได้รับแจ้งอย่างมีข้อมูลหลักฐาน แล้ว หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่เพิกเฉยหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาทันที และแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้รับทราบในทุก ๆ กรณี

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้รับแจ้งดังกล่าวแล้ว จะต้องมีการติดตาม ตรวจสอบเรื่องที่แจ้งนั้นทันที หากหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองรู้แล้วเพิกเฉย ถือว่ารู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดด้วย

๒๐. หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐาน ทางจริยธรรม ตามที่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ) มาตรา ๒๑๙ กำหนดให้มีขึ้นด้วย

๒๑. หลักเกณฑ์ประการอื่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ)

เรื่องที่ ๓

การเงินและการสนับสนุนพรรคการเมือง

๑. กำหนดให้มีมาตรการป้องกันระบบทุนครอบงำพรรคการเมือง เพื่อมิให้มีการนำเงินที่ไม่ชอบ ด้วยกฎหมายมาสนับสนุนการเลือกตั้ง

๒. การกำหนดมาตรการลงโทษนักธุรกิจการเมืองและนายทุนพรรคการเมือง โดยกำหนดให้มี มาตรการที่รุนแรงเพื่อลงโทษนายทุน กลุ่มทุน หรือธุรกิจการเมือง ที่นำเงินมาลงทุนในพรรคการเมือง เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนมาตรการเพื่อลงโทษสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ที่มีพฤติกรรมรับเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดจากกลุ่มทุนทางการเมืองเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ดังต่อไปนี้

๑) ห้ามผู้ใดหรือนิติบุคคลใดสนับสนุนเงินลงทุนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองในทุกกรณี เว้นแต่ได้บริจาคเงินตามที่กฎหมายกำหนด

๒) ห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งนำเงินของบุคคลหรือของนิติบุคคลใดมาใช้จ่ายหรือสนับสนุนการเลือกตั้ง โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่ากรณีใด ๆ

๓) ห้ามพรรคการเมือง หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค หรือตัวแทน รับเงินบริจาคหรือเงินช่วยเหลือใด ๆ ที่ผิดกฎหมาย

๓. ให้มีการบริจาคและการชำระค่าธรรมเนียมสมาชิกให้พรรค โดยให้รัฐมีมาตรการสร้างแรงจูงใจดังนี้

๑) ให้สมาชิกพรรคชำระค่าธรรมเนียมรายปี รายละไม่เกิน ๒๐๐ บาทต่อปี และให้รัฐมีมาตรการสร้างแรงจูงใจโดยการอุดหนุนเงินเพิ่มเติมให้แก่พรรคการเมืองอีกหนึ่งเท่าของค่าธรรมเนียมที่สมาชิกแต่ละรายชำระ

๒) ให้พรรคการเมืองมีมติรับรองรายชื่อความเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีอยู่เดิม แล้วให้พรรคการเมืองนั้นแจ้งยืนยันยืนยันความเป็นสมาชิกต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ พร้อมทั้งให้เรียกเก็บค่าสมาชิกพรรคการเมืองคนละไม่เกิน ๒๐๐ บาทต่อปี ตามอัตราที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

หากผู้ที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองเดิมคนใดไม่ชำระเงินค่าสมาชิก พรรคการเมืองนั้นก็จะไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐเฉพาะส่วนที่สมาชิกนั้นไม่ชำระค่าสมาชิก

สำหรับผู้ที่เคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและผู้ที่ยังสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเมื่อสมัครเป็นสมาชิกและมีการชำระค่าธรรมเนียมรายปีแล้ว ให้พรรคการเมืองนั้นจัดเก็บข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองด้วยระบบฐานข้อมูล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอย่างอื่นที่สะดวกและรวดเร็ว โดยหากสมาชิกพรรคการเมืองคนใดไม่ชำระค่าสมาชิก ก็คงให้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นต่อไปเพียงพรรคการเมืองเดียว แต่พรรคการเมืองนั้นจะไม่สามารถได้รับเงินสมทบจากรัฐในส่วนที่สมาชิกพรรคได้ชำระค่าสมาชิกพรรคมาแล้ว

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรับชำระค่าธรรมเนียมรายปีของสมาชิกพรรคการเมืองทุกพรรค

๓) ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีสามารถแจ้งความจำนงของตนที่จะบริจาคเงินภาษีให้พรรคการเมืองได้จำนวนหนึ่งพรรค รายละ ๒๐๐ บาทต่อปี หรือไม่บริจาคให้พรรคใดก็ได้ โดยรัฐจะจัดสรรงบประมาณรายปีให้กับพรรคการเมืองนั้น ๆ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งและกระทรวงการคลัง

๔) บุคคลหรือนิติบุคคลสามารถนำจำนวนเงินที่บริจาคให้แก่พรรคการเมืองไปลดหย่อนภาษีได้ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ ๕ ของรายได้พึงประเมินที่ยื่นต่อกรมสรรพากร

๕) พรรคการเมืองขนาดเล็กพึงได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมหรือสนับสนุนพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด

๖) ควรมีตัวแทนพรรคการเมืองเป็นกรรมการในกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด

๔. พรรคการเมืองต้องจัดทำบัญชีงบประมาณของพรรคการเมือง และให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อสาธารณะ

๕. พรรคการเมืองต้องเสนอการใช้งบประมาณของพรรคการเมืองต่อที่ประชุมใหญ่พรรค โดยสมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลได้

๖. ต้องมีระบบการตรวจสอบบัญชีรายรับรายจ่ายของพรรคการเมืองโดยผู้ตรวจสอบบัญชี ที่มีมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีเทียบเคียงได้กับการตรวจสอบบัญชีของบริษัทมหาชน

๗. หลักเกณฑ์ประการอื่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ)

เรื่องที่ ๔

การสิ้นสภาพ การเลิกและการยุบพรรคการเมือง

๑. การยุบพรรคการเมืองจะกระทำมิได้ เว้นแต่พรรคการเมืองที่กระทำความผิดอันเป็นการล้มล้างระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและทำลายความมั่นคงของชาติ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒. หลักเกณฑ์ประการอื่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ)

เรื่องที่ ๕

การคว่ำบวมพรรคการเมือง

หลักเกณฑ์เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ)

เรื่องที่ ๖

บทกำหนดโทษ

๑. การกำหนดมาตรการลงโทษนักธุรกิจการเมืองและนายทุนพรรคการเมือง โดยกำหนดให้มีมาตรการที่รุนแรงเพื่อลงโทษนายทุน กลุ่มทุน หรือธุรกิจการเมือง ที่นำเงินมาลงทุนในพรรคการเมือง เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนมาตรการเพื่อลงโทษสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ที่มีพฤติกรรมรับเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดจากกลุ่มทุนทางการเมืองเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ดังต่อไปนี้

๑) ห้ามผู้ใดหรือนิติบุคคลใดสนับสนุนเงินลงทุนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง ในทุกกรณี เว้นแต่ได้บริจาคเงินตามที่กฎหมายกำหนด

๒) ห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งนำเงินของบุคคลหรือของนิติบุคคลใดมาใช้จ่ายหรือสนับสนุน การเลือกตั้ง โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่ากรณีใด ๆ

๓) ห้ามพรรคการเมือง หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค หรือตัวแทน รับเงินบริจาค หรือเงินช่วยเหลือใด ๆ ที่ผิดกฎหมาย

๔) ผู้กระทำความผิดมีโทษจำคุก ๕ ปี ถึง ๑๐ ปี โดยไม่มีการรอกการลงโทษหรือรอกการ กำหนดโทษ และมีโทษปรับจำนวน ๒๐ ล้านบาท และหากเป็นนิติบุคคลที่กระทำความผิด ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เข้าตรวจสอบกระแสการเงินหมุนเวียน ในนิติบุคคลนั้นได้ด้วย

๕) ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตัวแทนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครคนใด รับเงินที่มาจาก การสนับสนุนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายข้างต้น ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี โดยไม่มีการรอลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ และมีโทษปรับจำนวน ๒๐ ล้านบาท พร้อมถูกเพิกถอนสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิต

๒. กรณีมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใด หรือมีผู้ใดกระทำความผิดต่อกฎหมายเลือกตั้ง หากเป็นการกระทำความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) หรือมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำ สนับสนุน หรือรู้เห็นเป็นใจให้บุคคลอื่นกระทำการดังกล่าว หรือรู้ว่ามีกระทำความผิดดังกล่าวแล้วไม่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำนั้น ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เห็นว่าการกระทำนั้นน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) วินิจฉัยแล้วยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา เพื่อให้ศาลฎีกาสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครที่กระทำการเช่นนั้นตลอดชีวิต

ถ้าการกระทำของบุคคลที่เป็นความผิดต่อกฎหมายที่ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้วมิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง เพื่อดำเนินคดีเอาผิดกับบุคคลดังกล่าวตามกฎหมาย

ในการนี้ ให้ถือว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และหากมีความผิดเกิดขึ้นซึ่งทำให้ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ในเขตหรือพื้นที่การเลือกตั้งนั้น ให้ผู้กระทำความผิดและพรรคการเมืองนั้นต้องร่วมกันชดใช้ค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งดังกล่าว

๓. ในกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองรู้ถึงเหตุแห่งการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองหรือผู้ช่วยหาเสียงของพรรคการเมืองไปกระทำความผิดต่อกฎหมายเลือกตั้ง ประกาศ หรือคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) แล้วเพิกเฉย ถือว่าหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดดังกล่าว ถือเป็นความผิด มีโทษต้องถูกตัดสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิต

๔. หลักเกณฑ์ประการอื่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ)

บทเฉพาะกาล

ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ภาคผนวก ก

สรุปความเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ต่อรายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง
เรื่อง ข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
ในการประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ครั้งที่ ๔๖/๒๕๕๙ วันจันทร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙
และครั้งที่ ๔๗/๒๕๕๙ วันอังคารที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙

สรุปความเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ต่อรายงานของคณะกรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง
เรื่อง ข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยพรรคการเมือง

ในการประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ครั้งที่ ๔๖/๒๕๕๙ วันจันทร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙
และครั้งที่ ๔๗/๒๕๕๙ วันอังคารที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙

ในการประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๔๖/๒๕๕๙ วันจันทร์ที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๙ และครั้งที่ ๔๗/๒๕๕๙ วันอังคารที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙ ได้มีการพิจารณารายงานของคณะกรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง เรื่อง ข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ที่คณะกรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองเสนอ ซึ่งมีความเห็นและข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศสรุปสาระสำคัญในแต่ละประเด็น ดังนี้

๑. การจัดตั้งพรรคการเมือง

ในการจัดตั้งพรรคการเมืองจะทำให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริงและไม่ถูกครอบงำจากนายทุนพรรคการเมือง

๑.๑ การเลือกหัวหน้าพรรคการเมือง ควรใช้ระบบการเลือกตั้งขั้นต้น (Primary Vote) ทั้งนี้เพื่อให้พรรคการเมืองปราศจากการครอบงำจากนายทุน โดยผู้ที่ประสงค์จะเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองต้องหาสมาชิกพรรคการเมืองเพื่อให้สาธารณชนได้เห็นความรู้ความสามารถ วิสัยทัศน์ ความซื่อสัตย์ และคุณธรรมของผู้ที่จะมาเป็นนายกรัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้าน หรือรัฐมนตรี

๑.๒ หลักการในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ควรให้มียุทธวิธีต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน

๑.๒.๑ กำหนดให้บุคคลจำนวนตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไปดำเนินการจัดตั้งพรรคการเมือง และสามารถกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองได้

๑.๒.๒ การกำหนดให้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองนั้นต้องดำเนินการรับสมัครสมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าพันคน ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาค และจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

๑.๓ การเซตซีโร่พรรคการเมืองด้วยการให้จดทะเบียนพรรคการเมืองใหม่ หรือการให้สมาชิกพรรคการเมืองมาจดทะเบียนใหม่นั้น อาจติดขัดด้วยกรอบเวลาเรื่องการดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งตามบทเฉพาะกาลของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ เนื่องจากมาตรา ๒๖๘ ได้กำหนดให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าสิบนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๖๗ (๑) (๒) (๓) และ (๔) มีผลใช้บังคับแล้ว

๒. การดำเนินการจัดการของพรรคการเมือง

กรณีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารของพรรคการเมืองให้มีประสิทธิภาพและมีความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรคการเมือง

๒.๑ ควรกำหนดวิธีดำเนินการให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยได้โดยไม่อยู่ในความครอบงำใด ๆ จากพรรคการเมือง เพื่อให้สอดคล้องกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๑๔ และ ๑๑๕ เพื่อให้การดำเนินการตามมาตรา ๒๕๖ บรรลุผลต่อไป

๒.๒ ควรกำหนดวิธีดำเนินการเพื่อให้เกิดบรรยากาศการเมืองแบบพหุนิยม การมีพรรคการเมืองบนความหลากหลาย ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในทางการเมือง

๒.๓ ควรกำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองมีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้น จะขัดต่อหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในทำนองเดียวกับมาตรา ๖๕ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒.๔ ควรกำหนดให้องค์ประกอบของที่ประชุมใหญ่พรรคการเมือง มีสัดส่วนของสมาชิกพรรคการเมืองให้มากกว่ากรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และควรกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งภายในพรรคการเมืองลงคะแนนในที่ประชุมใหญ่พรรคการเมืองได้ไม่เกินหนึ่งในสี่หรือหนึ่งในห้า เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ตัวแทนจากสาขาพรรคการเมืองซึ่งก็คือประชาชนที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้มีส่วนร่วมในการลงคะแนน รวมถึงการตัดสินใจในนโยบายของพรรคการเมือง และการกำหนดตัวบุคคลที่จะไปสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๒.๕ ควรกำหนดให้การตัดสินใจวินิจฉัยชี้ขาดการบริหารของพรรคการเมือง โดยที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง ไม่ใช่ให้อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่กรรมการบริหารพรรคการเมือง

๓. การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

เพื่อทำให้ประชาชนให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและทำให้สมาชิกพรรคการเมืองมีบทบาทความเป็นเจ้าของพรรคการเมือง

๓.๑ ควรกำหนดวิธีดำเนินการตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๐ วรรคสาม ให้ชัดเจน โดยกำหนดให้การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องให้สมาชิกของพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง เช่น การกำหนดให้พรรคการเมืองที่มีการส่งสมาชิกในพื้นที่ใด พื้นที่นั้นก็มิสิทธิส่งสมาชิกเข้ามาเป็นบัญชีรายชื่อได้ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๓.๒ ควรกำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละเขต ด้วยวิธีการเลือกตั้งขั้นต้น (Primary Vote) โดยพรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ต้องมีสมาชิกพรรคจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐๐ คน ในเขตเลือกตั้งนั้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๔๕ เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

๓.๓ ควรกำหนดสิทธิของประชาชนในการรวมตัวเป็นพรรคการเมือง ความเสมอภาคการไม่เลือกปฏิบัติ ความเท่าเทียมระหว่างเพศและศาสนาให้เป็นรูปธรรมชัดเจนไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง โดยเฉพาะในเรื่องการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องให้สมาชิกของพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง

๔. การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองมีพันธสัญญาประชาคม โดยนโยบายของพรรคการเมือง ควรมีการจัดทำพันธกรณี ข้อผูกมัด หรือกติกาที่ชัดเจนที่พรรคการเมือง จะไม่ใช้ความรุนแรงทั้งในและนอกสภา

๕. การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

ในการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และการยุบพรรคการเมือง โดยพรรคการเมืองควรมีธรรมาภิบาล

๕.๑ การบริหารพรรคการเมือง ควรมีความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรคการเมือง จริยธรรม และมารยาททางการเมือง และการดำเนินการเมื่อสมาชิกพรรคการเมืองที่อยู่ในฐานะของฝ่ายบริหารปฏิบัติหน้าที่ไม่ชอบหรือไม่ซื่อสัตย์สุจริต

๕.๒ การตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง ควรให้ประชาชนสามารถตรวจสอบ การใช้จ่ายเงิน การดำเนินงานของสาขาพรรคการเมือง และการรับสมัครสมาชิกของพรรคการเมืองได้

๕.๓ การสร้างความเป็นธรรมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พรรคการเมืองควรมี ความรับผิดชอบและมาตรการแก้ไขเยียวยาที่เกิดจากการละเมิดสิทธิของสมาชิกพรรคการเมือง หรือประชาชน ทั้งจากนโยบายการดำเนินงานของพรรคการเมือง รวมถึงจากการที่พรรคการเมืองที่อยู่ใน ฐานะของฝ่ายบริหารแล้วไปก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศชาติและประชาชนในวงกว้าง

๕.๔ การมีสำนึกรับผิดชอบต่อพรรคการเมือง การรายงานผลถึงความโปร่งใสในการดำเนินงาน ควรมีกฎระเบียบในเรื่องการให้ข้อมูลรายละเอียดในการดำเนินการของพรรคการเมืองต่อคณะกรรมการ การเลือกตั้ง และต่อสาธารณชน

๖. การเงินและการสนับสนุนพรรคการเมือง

พรรคการเมืองต้องเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริงและไม่ถูกครอบงำ จากนายทุนพรรคการเมือง

๖.๑ การสนับสนุนทางการเงินให้พรรคการเมืองโดยภาครัฐ ด้วยวิธี Matching Fund ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะเป็นการส่งเสริมให้พรรคการเมืองต้องทำกิจกรรมทางการเมือง เพื่อให้ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณดังกล่าวในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมือง

๖.๒ ควรกำหนดจำนวนเงินขั้นสูง ที่บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลจะบริจาคให้พรรคการเมืองได้ ในแต่ละปี

๖.๓ ควรดำเนินการให้ภาครัฐสนับสนุนการประชาสัมพันธ์การลงเลือกตั้งของพรรคการเมือง อย่างทั่วถึง โดยเผยแพร่ทางสื่อต่างๆที่เป็นของรัฐ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความได้เปรียบกันระหว่าง พรรคการเมืองขนาดเล็กและขนาดใหญ่

รายชื่อสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศที่อภิปราย

๑. พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช
๒. นางระวีชาติ บุรีกุล
๓. พลอากาศตรี เฉลิมชัย เครืองาม

ภาคผนวก ข

ตารางข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพรรคการเมือง

ตารางข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำ
ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ที่มาจากรายงานการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง
<p style="text-align: center;">เรื่องที่ ๑ การจัดตั้งพรรคการเมือง</p> <p>๑. พรรคการเมืองต้องสร้างและประกาศอุดมการณ์ที่เด่นชัด ในฐานะสถาบันทางการเมืองของประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย</p>	<p>ระบบพรรคการเมือง ประเด็นทำให้พรรคการเมือง เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริงและ ไม่ถูกรวบอำนาจจากนายทุนพรรคการเมือง</p>
<p>๒. ให้ประชาชนเป็นสมาชิกพรรคการเมืองโดยสมัครใจ โดยไม่มีการเกณฑ์หรือบังคับให้เข้าเป็นสมาชิก พรรคการเมือง</p>	<p>ระบบพรรคการเมือง ประเด็นทำให้ประชาชน ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและ ทำให้สมาชิกพรรคการเมืองมีบทบาทความเป็นเจ้าของ พรรคการเมือง</p>
<p>๓. ให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหัวหน้าพรรคการเมือง โดยนำวิธีการเลือกตั้งขั้นต้น (Primary Vote) มาใช้ในการคัดเลือกหัวหน้าพรรคการเมือง</p>	<p>เพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อน การปฏิรูปประเทศ</p>
<p>๔. ความโปร่งใสดังกล่าวเปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำหนดการบริหารและ การดำเนินงานได้อย่างแท้จริง โดยกรรมการบริหารพรรคการเมือง ต้องประกอบด้วยตัวแทนที่ได้รับเลือกจาก สมาชิกพรรคจากแต่ละภาค ภาคละไม่น้อยกว่า ๕ คน และให้สมาชิกพรรคมีอำนาจในการเข้าชื่อเพื่อการ ตรวจสอบผู้บริหารพรรคและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของพรรคในด้านจริยธรรมและการดำเนินงานของพรรค</p>	<p>ระบบพรรคการเมือง ประเด็นปรับปรุงโครงสร้างการบริหาร ของพรรคการเมืองให้มีประสิทธิภาพและมีความเป็น ประชาธิปไตยในพรรค</p>
<p>๕. กำหนดให้การจัดตั้ง การขยายสาขาพรรคการขยายสมาชิกพรรค ในการทำกิจกรรมของสาขาพรรค เป็นภารกิจสำคัญของพรรคการเมือง โดยให้สาขาพรรคมีบทบาทและกิจการที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอในเรื่องการ จัดหาสมาชิก การจัดประชุมรายเดือน การจัดประชุมรายปี และการเสนอนโยบายของพรรคต่อประชาชน ในท้องถิ่น</p>	<p>ระบบพรรคการเมือง ประเด็นปรับปรุงโครงสร้างการบริหาร ของพรรคการเมืองให้มีประสิทธิภาพและมีความเป็น ประชาธิปไตยในพรรค</p>

ที่มาจากรายงานการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง	ประเด็นข้อเสนอแนะ
ระบบพรรคการเมือง ประเด็นให้พรรคการเมืองมีพันธสัญญา ประชาชนมิโดยนโยบายของพรรคการเมือง	๖. นโยบายของพรรคการเมืองต้องสอดคล้องกับความต้องการและเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง และเป็นรูปธรรม
	๗. หลักเกณฑ์ประการอื่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ไม่ขัดแย้งกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ... (ฉบับผ่านประชามติ)
	เรื่องที่ ๒ การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง
ระบบพรรคการเมือง ประเด็นทำให้พรรคการเมือง เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริงและ ไม่ถูกรวบงำจากนายทุนพรรคการเมือง	๑. กำหนดกฎเกณฑ์ หลักเกณฑ์ กระบวนการที่ระบุชัดเจนให้พรรคการเมืองนั้น ๆ ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและ ควรให้มีการรณรงค์เพื่อให้ประชาชนเข้าใจระบบพรรคการเมือง
ระบบพรรคการเมือง ประเด็นทำให้ประชาชน ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและ ทำให้สมาชิกพรรคการเมืองมีบทบาทความเป็นเจ้าของ พรรคการเมือง	๒. พรรคการเมืองต้องมีกิจกรรมเคลื่อนไหวในมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับประโยชน์ของประชาชน โดยรัฐมีหน้าที่ จัดเวที แะสนับสนุนการใช้สื่อสารมวลชนของรัฐ
เพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อน การปฏิรูปประเทศ	๓. องค์ประกอบของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องมีสัดส่วนของสมาชิกพรรคการเมืองมากกว่าสัดส่วน ของกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้น ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องมี การตัดสินใจหรือวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องสำคัญใด ๆ ของพรรค อันจะมีผลกระทบต่อ นโยบายพรรค หรือมีเหตุสำคัญอื่นใดที่กรรมการบริหารพรรคเห็นเป็นการสมควร การตัดสินใจหรือวินิจฉัย ชี้ขาดเรื่องสำคัญนั้น ๆ ต้องเป็นไปตามมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง
ระบบพรรคการเมือง ประเด็นให้พรรคการเมืองมีพันธสัญญา ประชาชนมิโดยนโยบายของพรรคการเมือง	๔. การแข่งขันทางการเมืองควรมุ่งมั่นด้วยนโยบายของพรรคการเมือง โดยนโยบายของพรรคการเมืองควรได้รับ การเสนอและเห็นชอบโดยมติที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง
ระบบพรรคการเมือง ประเด็นให้พรรคการเมืองมีพันธสัญญา ประชาชนมิโดยนโยบายของพรรคการเมือง	๕. กำหนดให้พรรคการเมืองต้องรับผิดชอบต่อประชาชนในการนำเสนอนโยบายที่รับการวิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า และความเสี่ยงอย่างรอบด้าน ตลอดจนจะต้องไม่สร้างปัญหาต่อระบบการเงินการคลังของประเทศ และ ให้ความสำคัญกับคณะกรรมการนโยบายพรรค

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ที่มาจากรายงานการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง
๖. กำหนดให้พรรคการเมืองต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยยึดหลักธรรมาภิบาล มีจริยธรรมและมารยาทในทางการเมือง ไม่สร้างเงื่อนไขให้เกิดความขัดแย้งในทางการเมือง มีการลดความขัดแย้งและไม่สร้างความแตกแยกในสังคม	เพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
๗. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการตามนโยบายของพรรคการเมืองอย่างจริงจัง	ระบบพรรคการเมือง ประเด็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และการยุบพรรคการเมือง
๘. ให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมการดำเนินงานของพรรคการเมืองดำเนินการตรวจสอบและควบคุมอย่างเข้มงวด	ระบบพรรคการเมือง ประเด็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และการยุบพรรคการเมือง
๙. ความโปร่งใสนับเป็นโอกาสให้สมาชิกพรรคมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำหนดการบริหารและการดำเนินการได้อย่างแท้จริง โดยกรรมการบริหารพรรคการเมือง ต้องประกอบด้วยตัวแทนที่ได้รับเลือกจากสมาชิกพรรคจากแต่ละภาค ภาคละไม่น้อยกว่า ๕ คน และให้สมาชิกพรรคมีอำนาจในการเข้าชื่อเพื่อตรวจสอบผู้บริหารพรรคและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของพรรคในด้านจริยธรรมและการดำเนินงานของพรรค	ระบบพรรคการเมือง ประเด็นปรับปรุงโครงสร้างการบริหารของพรรคการเมืองให้มีประสิทธิภาพและมีความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรค
๑๐. กำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองมีอำนาจ มีบทบาทและมีส่วนร่วม ตลอดจนมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริงในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และการคัดเลือกผู้มีความรู้ความสามารถที่ซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อไปเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม	ระบบพรรคการเมือง ประเด็นทำให้ประชาชนให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและทำให้สมาชิกพรรคการเมืองมีบทบาทความเป็นเจ้าของพรรคการเมือง
๑๑. เพื่อประสิทธิภาพของการบริหารพรรคการเมือง ควรแยกผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้บริหารพรรคการเมืองออกจากกันอย่างชัดเจน ให้ความเป็นอิสระจากกันในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ให้ความทับซ้อน ระหว่างการบริหารพรรคการเมืองและตำแหน่งทางการเมือง	ระบบพรรคการเมือง ประเด็นปรับปรุงโครงสร้างการบริหารของพรรคการเมืองให้มีประสิทธิภาพและมีความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรค
๑๒. กำหนดให้การจัดตั้ง การขยายสาขาพรรคการเมือง การทำกิจกรรมของสาขาพรรค เป็นภารกิจสำคัญของพรรคการเมือง โดยให้สาขาพรรคมีบทบาทและกิจการที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอในเรื่องการจัดหาสมาชิก การจัดประชุมรายเดือน การจัดประชุมรายปี และการเสนอนโยบายของพรรคต่อประชาชนในท้องถิ่นนั้น	ระบบพรรคการเมือง ประเด็นปรับปรุงโครงสร้างการบริหารของพรรคการเมืองให้มีประสิทธิภาพและมีความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรค

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ที่มาจากรายงานการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง
<p>๑๓. ให้สมาชิกพรรคการเมืองและผู้บริจาคเงินให้แก่พรรคการเมือง มีสิทธิเข้าชื่อร่วมกัน จำนวน ๕๐ คน เสนอให้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความบกพร่องด้านคุณธรรมจริยธรรมหรือการกระทำผิดวินัยของสมาชิกพรรคที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารพรรคการเมืองและสมาชิกพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อกรรมการบริหารพรรค หากพบว่ามีความผิดจริง ให้ที่ประชุมใหญ่พรรคการเมืองมีมติให้ออกจากพรรคการเมือง</p>	<p>ระบบพรรคการเมือง ประเด็นทำให้ประชาชนให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและทำให้สมาชิกพรรคการเมืองมีบทบาทความเป็นเจ้าของพรรคการเมือง</p>
<p>๑๔. ข้อบังคับพรรคการเมืองต้องกำหนดให้ผู้ประสงค์ลงสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับดำเนินการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑) แสดงแบบรายการเสียภาษีเงินได้ ย้อนหลัง ๓ ปี ๒) แสดงเจตจำนงเพื่อประกาศให้สมาชิกพรรคและประชาชนในเขตเลือกตั้งทราบล่วงหน้า ๑ ปี (ยกเว้นกรณีการยุบสภาและการเลือกตั้งซ่อม) ๓) ผ่านการฝึกอบรมการเป็นนักการเมืองตามหลักสูตรที่กำหนด 	<p>ระบบพรรคการเมือง ประเด็นทำให้ประชาชนให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและทำให้สมาชิกพรรคการเมืองมีบทบาทความเป็นเจ้าของพรรคการเมือง</p>
<p>๑๕. ให้สมาชิกพรรคการเมืองเลือกตั้งนั้นเป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละเขต ด้วยวิธีการเลือกตั้งขั้นต้น (Primary Vote) โดยพรรคการเมืองที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ต้องมีสมาชิกพรรคจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐๐ คน ในเขตเลือกตั้งนั้น</p>	<p>การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม ประเด็นปฏิรูปการป้องกันธุรกิจการเมืองและนายทุนพรรคการเมืองระบบพรรคการเมือง ประเด็นทำให้ประชาชน</p>
<p>๑๖. การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อพรรคละหนึ่งบัญชี โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งของแต่ละพรรคการเมืองต้องไม่ซ้ำกัน และไม่ซ้ำกับรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยให้สมาชิกพรรคจากทุกภูมิภาคมีส่วนร่วมในการพิจารณา โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิง</p>	<p>ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและทำให้สมาชิกพรรคการเมืองมีบทบาทความเป็นเจ้าของพรรคการเมือง</p> <p>เพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ</p>

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ที่มาจากรายงานการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง
๑๓. การคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองและคณะกรรมการต่าง ๆ ให้กระทำโดยมติของกรรมการบริหารพรรค ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองนั้น	ระบบพรรคการเมือง ประเด็นปรับปรุงโครงสร้างการบริหารของพรรคการเมืองให้มีประสิทธิภาพและมีความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรค
๑๔. กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง ร่วมรับผิดชอบในการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งและร่วมป้องกันมิให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง	การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม ประเด็นให้มีมาตรการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งและการขายเสียง
๑๕. กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองร่วมป้องกันมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สนับสนุนไปกระทำความผิดต่อกฎหมายเลือกตั้ง ประกาศ หรือคำสั่งของคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) หากปรากฏว่ามีเหตุแห่งการกระทำความผิดเกิดขึ้นและได้รับแจ้งอย่างมีข้อมูลหลักฐานแล้ว หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่เพิกเฉยหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองจะต้องดำเนินการทันที และแจ้งให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้รับทราบในทุก ๆ กรณี	การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม ประเด็นให้มีมาตรการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งและการขายเสียง
เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้รับแจ้งดังกล่าวแล้ว จะต้องมีการติดตามตรวจสอบเรื่องที่เกี่ยวข้องทันที ทหากหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองรู้แล้วเพิกเฉย ถือว่ารู้เห็นเป็นใจในการกระทำผิดด้วย	
๒๐. หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ตามที่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ) มาตรา ๒๑๙ กำหนดให้มิขึ้นด้วย	เพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
๒๑. หลักเกณฑ์ประการอื่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ)	
เรื่องที่ ๓ การเงินและการสนับสนุนพรรคการเมือง	
๑. กำหนดให้มาตรการป้องกันระบบทุนครอบครัวการเมือง เพื่อให้มีการนำเงินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมาสนับสนุนการเมืองเลือกตั้ง	การเลือกตั้งที่ สุจริตและเที่ยงธรรม ประเด็นปฏิรูปการป้องกันธุรกิจการเมืองและนายทุนพรรคการเมือง

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ที่มาจากรายงานการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง
<p>๒. การกำหนดมาตรการลงโทษนักธุรกิจการเมืองและนายทุนพรรคการเมือง โดยกำหนดให้มีมาตรการที่รุนแรง เพื่อลงโทษนายทุน กลุ่มทุน หรือธุรกิจการเมือง ที่นำเงินมาลงทุนในพรรคการเมืองเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนมาตรการเพื่อลงโทษสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่มีพฤติกรรมการรับเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดจากกลุ่มทุนทางการเมืองเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ดังต่อไปนี้</p> <p>๑) ห้ามผู้ใดหรือนิติบุคคลใดสนับสนุนเงินลงทุนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองในทุกกรณี เว้นแต่ได้บริจาคเงินตามที่กฎหมายกำหนด</p> <p>๒) ห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งนำเงินของบุคคลหรือของนิติบุคคลใดมาใช้จ่ายหรือสนับสนุนการเลือกตั้ง โดยไม่ขอขออนุญาตกฎหมาย ไม่ว่ากรณีใด ๆ</p> <p>๓) ห้ามพรรคการเมือง หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค หรือตัวแทน รับเงินบริจาคหรือเงินช่วยเหลือใด ๆ ที่ผิดกฎหมาย</p>	<p>การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม ประเด็นการกำหนด มาตรการลงโทษ ผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อย่างเฉียบขาด</p>
<p>๓. ให้มีการบริจาคและการชำระค่าธรรมเนียมสมาชิกให้พรรค โดยให้รัฐมีมาตรการสร้างแรงจูงใจ ดังนี้</p> <p>๑) ให้สมาชิกพรรคชำระค่าธรรมเนียมรายปี รายละเอียดไม่เกิน ๒๐๐ บาทต่อปี และให้รัฐมีมาตรการสร้างแรงจูงใจโดยการอุดหนุนเงินเพิ่มเติมให้แก่พรรคการเมืองอีกเท่าของค่าธรรมเนียมที่สมาชิกแต่ละรายชำระ</p> <p>๒) ให้พรรคการเมืองมีบัตรรับรองรายชื่อความเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีอยู่เต็ม แล้วให้พรรคการเมืองนั้น แจงยืนยันความเป็นสมาชิกต่อคณะกรรมการเลือกตั้ง ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ พร้อมทั้งให้เรียกเก็บค่าสมาชิกพรรคการเมืองคนละไม่เกิน ๒๐๐ บาทต่อปี ตามอัตราที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง</p> <p>หากผู้ที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองเดิมคนใดไม่ชำระเงินค่าสมาชิก พรรคการเมืองนั้นก็จะได้ไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐเฉพาะส่วนที่สมาชิกคนนั้นไม่ชำระค่าสมาชิก</p> <p>สำหรับผู้ที่เคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและผู้ที่เพิ่งสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เมื่อสมัครเป็นสมาชิกและมีการชำระค่าธรรมเนียมรายปีแล้ว ให้พรรคการเมืองนั้นจัดเก็บข้อมูลสมาชิกพรรคการเมือง ด้วยระบบฐานข้อมูล สืออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอย่างอื่นที่สะดวกและรวดเร็ว โดยหากสมาชิกพรรคการเมือง</p>	<p>ระบบพรรคการเมือง ประเด็นทำให้พรรคการเมือง เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริงและ ไม่ถูกครอบงำจากนายทุนพรรคการเมือง</p>

ที่มาจากรายงานการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง	ประเด็นข้อเสนอแนะ
	<p>คนได้ไม่ชำระค่าสมาชิก ก็คงให้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นต่อไปเพียงพรรคการเมืองเดียว แต่พรรคการเมืองนั้นจะไม่ได้รับเงินสมทบจากรัฐในส่วนที่สมาชิกพรรคได้ชำระค่าสมาชิกพรรคมาแล้ว</p> <p>ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรับชำระค่าธรรมเนียมรายปีของสมาชิกพรรคการเมืองทุกพรรค</p> <p>๓) ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีสามารถแจ้งความจำนงของตนที่จะบริจาคเงินภาษีให้พรรคการเมืองได้จำนวนหนึ่งพรรค รายละ ๒๐๐ บาทต่อปี หรือไม่บริจาคให้พรรคใดก็ได้ โดยรัฐจะจัดสรรงบประมาณรายปีให้กับพรรคการเมืองนั้น ๆ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งและกระทรวงการคลัง</p> <p>๔) บุคคลหรือนิติบุคคลสามารถนำจำนวนเงินที่บริจาคให้แก่พรรคการเมืองไปลดหย่อนภาษีได้ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ ๕ ของรายได้พึงประเมินที่ยื่นต่อกรมสรรพากร</p> <p>๕) พรรคการเมืองขนาดเล็กพึงได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมหรือสนับสนุนพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด</p> <p>๖) ควรมีตัวแทนพรรคการเมืองเป็นกรรมการในกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองเกิ๊งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด</p>
ระบบพรรคการเมือง ประเด็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และการยุบพรรคการเมือง	พรรคการเมืองต้องจัดทำบัญชีงบประมาณของพรรคการเมือง และให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวต่อสาธารณะ
ระบบพรรคการเมือง ประเด็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และการยุบพรรคการเมือง	๕. พรรคการเมืองต้องเสนอการใช้งบประมาณของพรรคการเมืองต่อที่ประชุมใหญ่พรรค โดยสมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลได้
ระบบพรรคการเมือง ประเด็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และการยุบพรรคการเมือง	๖. ต้องมีระบบการตรวจสอบบัญชีรายรับรายจ่ายของพรรคการเมืองโดยผู้ตรวจสอบบัญชีที่มีมาตรฐานการตรวจสอบบัญชีเทียบเคียงได้กับการตรวจสอบบัญชีของบริษัทมหาชน
	๗. หลักเกณฑ์ประการอื่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่แก้ไขหรือแย้งกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ)

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ที่มาจากรายงานการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง
<p>เรื่องที่ ๔ การสืบสภาพ การเลิกและการยุบพรรคการเมือง</p> <p>๑. การยุบพรรคการเมืองจะกระทำมิได้ เว้นแต่พรรคการเมืองที่กระทำความผิดอันเป็นการล้มล้างระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และทำลายความมั่นคงของชาติ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>๒. หลักเกณฑ์ประการอื่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ)</p>	<p>ระบบพรรคการเมือง ประเด็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และการยุบพรรคการเมือง</p>
<p>เรื่องที่ ๕ การควบคุมพรรคการเมือง</p> <p>หลักเกณฑ์เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ)</p>	
<p>เรื่องที่ ๖ บทกำหนดโทษ</p>	
<p>๑. การกำหนดมาตรการลงโทษนักธุรกิจการเมืองและนายทุนพรรคการเมือง โดยกำหนดให้มีมาตรการที่รุนแรงเพื่อลงโทษนายทุน กลุ่มทุน หรือธุรกิจการเมือง ที่นำเงินมาลงทุนในพรรคการเมืองเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนมาตรการเพื่อลงโทษสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่มีพฤติการณ์รับเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดจากกลุ่มทุนทางการเมืองเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ดังต่อไปนี้</p>	<p>การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม ประเด็นการกำหนดมาตรการลงโทษ ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งอย่างเฉียบขาด</p>
<p>๑) ห้ามผู้ใดหรือนิติบุคคลใดสนับสนุนเงินลงทุนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองในทุกกรณี เว้นแต่ได้ริจาคเงินตามที่กฎหมายกำหนด</p> <p>๒) ห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งนำเงินของบุคคลหรือของนิติบุคคลใดมาใช้จ่ายหรือสนับสนุนการเลือกตั้งโดยไม่ขอด้วยกฎหมาย ไม่ว่ากรณีใด ๆ</p> <p>๓) ห้ามพรรคการเมือง หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค หรือตัวแทน รับเงินบริจาคหรือเงินช่วยเหลือใด ๆ ที่ผิดกฎหมาย</p>	
<p>๔) ผู้กระทำความผิดมีโทษจำคุก ๕ ปี ถึง ๑๐ ปี โดยไม่มีการรอกองโทษหรือรอกองการกำหนดโทษ และมีโทษปรับจำนวน ๒๐ ล้านบาท และหากเป็นนิติบุคคลที่กระทำความผิด ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เข้าตรวจสอบกระแสการเงินหน่วยงานในนิติบุคคลนั้นได้ด้วย</p>	

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ที่มาจากรายงานการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง
<p>๕) ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตัวแทนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครคนใด รับเงินที่มาจาก การสนับสนุนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายข้างต้น ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี โดยไม่มีการรอกอการลงโทษหรือรอการ กำหนดโทษ และมีโทษปรับจำนวน ๒๐ ล้านบาท พร้อมถูกเพิกถอนสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิต</p> <p>๖. กรณีมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใด หรือมีผู้ใดกระทำความผิดต่อกฎหมายเลือกตั้ง หากเป็นการ กระทำความผิดอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการ การเลือกตั้ง (กกต.) หรือมีพฤติการณ์ที่เชื่อได้ว่าผู้สมัครผู้ใดก่อให้เกิดข้อสงสัย หรือรู้เห็นเป็นใจ ให้บุคคลอื่นกระทำการดังกล่าว หรือรู้ว่ามีกระทำความผิดแล้วแต่ดำเนินการเพื่อระงับการกระทำนั้น ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เห็นว่าการกระทำนั้นน่าจะมีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) วินิจฉัยแล้วยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา เพื่อให้ศาลฎีกาสั่งเพิกถอน สิทธิเลือกตั้งผู้สมัครที่กระทำการเช่นนั้นตลอดชีวิต</p> <p>ถ้าการกระทำของบุคคลที่เป็นความผิดต่อกฎหมายที่ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยให้บุคคลละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้วมิได้ ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ดำเนินการ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง เพื่อดำเนินคดีอาญากับบุคคลดังกล่าวตามกฎหมาย ในการให้ถือว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา และหากมีความผิดเกิดขึ้นซึ่งทำให้ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ในเขตหรือพื้นที่การเลือกตั้งนั้น ให้ผู้กระทำให้ ความผิดและพรรคการเมืองนั้นต้องร่วมกันชดเชยค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งดังกล่าว</p>	<p>การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม ประเด็นการ ดำเนินคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการจัดตั้งศาลเลือกตั้ง</p>
<p>๓. ในกรณีนี้หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองรู้ถึงเหตุแห่งการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในนามของพรรคการเมืองหรือผู้ช่วยหาเสียงของพรรคการเมืองไปกระทำความผิดต่อกฎหมายเลือกตั้ง ประกาศ หรือคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) แล้วเพิกเฉย ถือว่าหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหาร พรรคการเมืองรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดดังกล่าว ถือเป็นความผิด มีโทษต้องถูกตัดสิทธิลงสมัคร รับเลือกตั้งตลอดชีวิต</p>	<p>การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม ประเด็นการกำหนด มาตราการลงโทษ ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อย่างเฉียบขาด</p>

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ที่มาจากรายงานการปฏิรูปประเทศ ด้านการเมือง
๔. หลีกเลี่ยงการอื่นเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับผ่านประชามติ)	
บทเฉพาะกาล	
ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	

ภาคผนวก ค

รายนามคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง
สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ